

Izhaja 5., 15. in
25. v mesecu.

Lepoznansko-podučen list.

Velja za celo
leto 3 gold.

Vreduje in na svitlo daje: Anton Janežič.

Št. 8.

V Celovcu 15. marca 1861.

VII. zv.

Naša zgodovina.

(Zložil S. Jenko.)

Britka žalost me prešine,
Ko se spomnim domovine,
Vsemu svetu nepoznane,
Od nikogar spoštovane.

V zlatih čerkah v zgodovini
Se beró narodov čini,
Al od našega ni glasa
Z prešnjega, ne zdajn'ga časa.

Kdo spominja se nekdanjih
V revni zemlji pokopanih?
Tiho bori vnuč koraka
Čez grob borega očaka.

In če ura nam odbije,
Črna zemlja nas pokrije,
Kdo bo še za nami vprašal,
Kdo se z nami oponašal?

Kako rod za rodom gine,
To povest je domovine,
Vsemu svetu nepoznane,
Od nikogar spoštovane.

Zamorjeni cvet.

(Dalje.)

Solnce je drugo jutro že davno sijalo pred grad, ko se je Valentin prebudil iz terdega spanja. Ko se obleče, pelje ga Martin, ki je že davno nanj čakal, najpred v hlev in mu razkazuje živino, ki je bila res tako lepa, da je Valentin vidil, da se Martin sinoč ni preveč bahal. Voli so bili res kaj lepo rejeni, bilo jih je veselje gledati; Martin je poznal vsacega po imenu, tudi je vedil, koliko je star in od ktere matere da je. Tu mu ni zmanjkalo besedi: še enkrat je svojemu gospodu natanjko naštel, koliko gotovega denarja je iz hleva dobil. Od tod je šel Valentin na vert. Tu je bilo res vse drugači. Valentinu se je skor milo storilo, ko je pomislil na lepe dragocene cvetlice, ktere je spodrinila repa in korenje, da jim ni bilo več sledú. Le kar je bilo germa, je pustil Martin, druge rože je vse potrebil iz verta. Zdaj mu je bilo pa neznano tesno pri srcu, ko je dobro prevedil, da v tej reči ni ustregel svojemu gospodarju. Klavern in

pobit je hodil za svojim gospodom in na obrazu se mu je vidilo, kako ga to grize in peče. Valentin ga pogleda in se mu nasmeja: „Martin, kaj ti je, da si čisto umolknil?“

„Sama hudoba mi je menda dala to nesrečno misel, da sem vert tako gerdo oropal. Raji bi imel, kot ne vem kaj, ko bi bilo vse kakor je bilo pred!“

„Nikar si zavoljo tega glave ne beli, vidil boš, da bo na leto vert, kakor je bil in še lepši, to bo moja skerb.“

„Danas na vse jutro“, veli Martin na dalje, „sem poslal malega hlapca v grad na Potoke po semena in po korenja — to ščavje bomo pa še danas populili. Tudi bom poročil našemu prejsnemu vertnemu hlapcu, da pride nazaj, bote le vidili, kako je iznajden in prebrisan v svojih rečéh.“

Iz verta sta šla na polje in od tod po lepih travnicah v bližnje gozde. Tu je bilo vse, kakor si le more želeti dober gospodar, posebno gozdi so se že od daleč poznali od drugih. Po potu se posvetujeta, kaj bi se še to jesen storiti moglo. Najpred se bodo v drevoredu skopali štorovi in naredile se bodo jame, da se bodo prihodnjo pomlad sadile nove drevesa. Tudi peska bosta dala napeljati, da se bodo pomladi posule vertne pota in cesta, ki pelje do grada.

Ravno je minul teden, kar je bil Valentin spet na svojem domu, ko pride iz Ljubljane dohtar Vrabec in sabo pripelje zalega, kacih pet let starega dečka. Valentin, ko vidi Vrabčev voz pred gradom, gre svojima gostoma naproti, pozdravi Vrabca, vzame dečka na roke, ga poljubi in ga nese v svojo sobo. Samo en dan se je mudil dohtar v gradu, da je izkazal svoje rajtenge in izročil gotovi denar, kar ga je imel v rokah, potem se je sam odpeljal v Ljubljano. Deček je ostal v gradu. Valentin mu je dal zraven svoje spavnice prirediti sobo in ga izroči Martinovi mlajši sestri, da bi se z njim igrala in nanj pazila.

Ljudje so veliko neslanega o tem otroku govorili, posebno babe v hiši so stikale glave skup in so uganjevale, od kod in čigav da bi bil ta otrok. Martinova sestra je prvi dan zapazila, da je gospodu zeló podoben in da je naj raji pri njem. Tudi Martina so nadlegovale, ker so mislile, da on vé za vse gospodove skrivnosti. Martin jih je kratko zavernil, da se jim ni treba v tuje reči mešati in da naj se svojega dela derže. To jih je še bolj poterilo v njihovem mnenju, da bi jim Martin lahko uganil to zastavico, ko bi le hotel. — Ali Martin je ravno toliko vedil, kot drugi, namreč nič, in tudi ni bil dosti manj radoveden, kot drugi posli — ali Valentin ni nikoli o tej stvari govoril in sam se ni

upal poprašati. Večkrat je pri večerji tiho pri peči sedel in pihal tobak in premišljeval gospoda. Misli je tudi na mladega brata, od kterega živa duša ne vé, kam je prišel. Tudi njemu je bilo Rihard imé, kot malemu dečku, ki je bil vsm zastavica. Martin se je tudi dobro spominjal, da se brata, ko sta še na domu bila, nista posebno ljubila.

Med tem se je približevala zima. Valentin je bil večidel doma, če ni šel na lov. Ustajal je s solncem vred in ko se je dobro razvidilo, je bil on s puško v gozdu. Pa njemu ni bilo veliko za lov, ker marsikakega zajca bi bil lahko popokal, pa ga je pustil leteti v božjem imenu. Vsako jutro, če le ni bilo posebno neprijetno vreme, je šel na nar viši hrib, od kodar se je precej daleč vidilo na okrog, kjer so vedno pihale sicer merzle ali čiste sape. Proti poldnu se je navadno vračal domú. Dolgočasne zimske večere si je kratil pri bukvah, tudi se je rad razgovarjal z malim brihtnim Rihardom. Včasih je prišel gospod fajmošter malo v vas, sicer pa ni bilo žive duše v grad.

Valentin je živel skor kot puščavnik, njemu ni bilo veliko mar, kaj se godi zunaj njegovih mejnikov, celo nekatere potrebne pota je odlaseval od dne do dne. Dolgo se je že pripravljaval iti obiskat soseda Potokarja, svojega kerstnega kuma, ki je bil zvesti in edini prijatelj ranjega očeta in cele hiše. Ko so že davno minuli božični prazniki, je jezdil neko merzlo jutro proti gradu na Potokih. Sneg je ležal na debelo po polju in po gozdu in smrekove veje so se šibile pod njegovo težo. Ščinkovci in sternadi so pritegnili v vas, okoli skednov in kozolcov so z vrabci vred iskali pičle hrane, zunaj na veliki cesti so se pa spreletavali lačni vrani. Čez dve uri je stopil s konja na dvorišču Potoškega grada. Kaj prijazno ga je sprejel stari Potokar, mu podá roko in ga z veseljem meri od verha do tal.

„E kako si možki, že davno sem slišal, da si domá, od dne do dne sem te pričakoval in gledal po cesti, ali od Tinčeta ni bilo duha ne sluha. Kaj se ti je tako zameril tvoj kum? Jaz stara pokveka ne morem lahko od hiše, posebno zdaj po zimi ne.“

Valentin se je hotel izgovarjati, ali Potokar mu hitro seže v besedo: „Že dobro, pusti to, saj vem, kako je; zdaj sem vesel, da si le prišel. Ti ne veš, koliko krat sem mislil na té in na tvojega brata Riharda. Za nobenega nisem vedil, kje da sta. Večkrat sem mislil: lejte, lejte, kako se otroci pozgubé in od nobenega ni pisma ne poročila. Ali kje je vendar tvoj brat?“

„„Dragi kum! tega vam ne morem povedati; pred šestimi leti sva se vidila zadnjikrat.““

„Sam Bog vé, kam je prišel?“ Stari Potokar je umolknil in premišljeval sem tèt tje; vidilo se mu je, da bi rad nekaj zvedel od Valentina, pogosto ga je pogledoval in uprašanje mu je bilo na jeziku. Znabiti da je kaj čul od mladega Riharda. Valentin se je med tem zagledal v lepo sliko, ki je visela nad Potokarjevo glavo.

Čez dolgo povzame spet Potokar besedo: „I ti si bil v Ameriki! Kaj te je vendar neslo tje in tako neutegoma si odrinil meni nič tebi nič?“

„„Ne vem, kaj bi vam na to odgovoril. Serce mi ni dalo mirú, moja duša si je želela daleč proč iz navadnega vsakdanjega življenja v naročje neoskrunjene veličanske nature, kjer ne vladajo človeške strasti in slabosti.““

„„Nekdanjega Tinčeta zopet slišim, ti si imel zmiraj svoje muhe in, kakor vidim, si še vedno stari sanjar. To imaš menda od svoje matere! — bolj po tiho pristavi. — Kar se nisva več vidila, si se ves pre naredil. Kdo bi bil mislil, da bo iz šibkega mladenčca tak mož in kaka brada ti je zrasla! Ali tù domá je vendar ne boš nosil, kaj da si je še nisi obril?“

„„Dragi kum, o tem imam jaz svoje misli. Bog je dal moškemu brado, da se loči od ženske. Čemú bi si človek svojevoljno jemal lepote, ki mu jo je dala natara?““

„Svojeglaven si tudi še tako, kot si bil, ali zastran mene jo le nosi, saj bi jo tudi jaz rad pustil, ko bi pri nas ta navada bila. Skor vselej sem nevoljen, ko si steržem svoje sivo sternišče in roka se mi tudi že tresse. Dragi moj! z nami gre tudi že proti koncu, pa saj je tudi že čas. Pomisli, sedem križev jih imam že na herbtu; tvoj ranjki oče, Bog mu daj vse dobro, je bil mlaji od mene.“

„„Pa ste še terdni, še, dragi kume! Nihče bi jih vam ne prisodil še — šestdeset ne.““

„E ti le tako praviš, pa naj bo, kakor je božja volja. Vse bi še bilo, le noge te me v nič devljejo. Kar sem bil pred tremi leti padel z voza, od tistega časa nisem za nobeno rabo. Vsako vreme ti čutim en dan ali dva dni pred v nogah. Vse sem že skušal, kar so mi zdravniki in pametni ljudje svetovali, ali vse nič ne pomaga. Nar huje mi je to, da ne morem vùn, posebno zdaj po zimi skor prav nič; domá me pa tare dolgčas, posebno zdaj, ko sem prav sam.“

„„Ali kje so vaši ljudjé, kje je vaša Rozalija?““

„Ti še ne veš, da nemam nobenega otroka več, oba sem zakopal slabi stavec; pred štirimi leti je šla Rozalija za svojim bratom v večnost. Zapustila mi je edino hčer, blago serce, zlato dušo, kot je bila mati sama. Regina mi tù v samoti krajša in sladi mojo stare dni.“

Nehoté se je jel Valentin ozirati po Regini. Potokar je vedel, po kom se ozira, torej mu reče: „Saj sem ti že povedal, da sem zdaj sam; ti iščeš Regine, pred enim tednom se je peljala v Ljubljano. Baron Siegeldorf, veliki prijatelj njenega očeta, jo je povabil na predpust v Ljubljano, da bi prišla malo med svet, ker tukaj živi kot nuna. Jaz ji nisem branil, ker vem, da se mladost rada malo zaverti, še celo siliti sem jo moral, zdaj se mi pa že toži po nji. Včeraj sem ji pisal in, če se ne motim, bo v kratkem spet pri nas.“

Še dolgo sta se razgovarjala o tej in uni stvari, ko se je pa jelo mračiti, se je Valentin poslovil in zanjahal proti domu. Na večer se je vreme preverglo, vlažen jug je pihal in po gozdu so pogosto pokale veje, ki so se pod težkim južnim snegom lomile.

Storila se je že tamna noč, ko je prišel nazaj v svoj grad. Komaj je stopil v sobo, mu je bil že Martin za petami in začne pripovedovati. „Med tem, kar ste šli vi od doma, smo dobili gosta v grad.“ „„Kacega gosta in kje?““ — mu seže Valentin v besedo. „Uboga žena je“, nadaljuje Martin, „kteri se pa na vsem vidi, da je enkrat boljše čase uživala. Ko sem se peljal popoldne v mlin, sem srečal zunaj vasi še mlado, ali zelò slabo in bolno ženo, ki je že komaj mogla naprej. Na večer se peljem domú in najdem na našem potu pod velikim kostanjem ravno tisto ženo čepéti v snegu. Meni se je prec zdelo, da je opešala

in da ni mogla dalje; in res je bilo tako, reva se menda že več zavedila ni, ker na vse moje uprašanje nisem dobil odgovora. Ko smo jo v posteljo spravili, je sicer nekaj govorila, pa nihče ni razumel, menda je bilo nemško.“

„Kam ste jo spravili?“ ga vpraša Valentin.

„Drugej nismo imeli prostora, smo jo pa djali v sobo, kjer navadno naši gosti prenočujejo. Kar jaz morem presoditi, bi rekel, da je to vročinska bolezen, ker ji kri tako v glavo sili. Babam sem rekel, naj ji merzle rutice na glavo pokladajo, to mislim nikakor ne more škodovati.“

„Pelji me k nji in mali hlapec naj koj napreže in naj gre po zdravnika, ker do jutri bi znabiti ne bilo varno čakati.“

„Če le že zdaj prepozno ne bo“, reče Martin, vzame svečo in sveti gospodu. Okoli bolne so se sukale dekle in ji stregle, kakor so le mogle. Bolna se ni zavedila, njena sapa je bila težka in huda vročina jo je kuhala; sicer je mirna, le za čelo se je pogosto prijemala. Valentin stopi bliže in jo pogleda v obraz. Stara je bila kacih štir in dvajset let, gosti črni lasje so obdajali upadene lica. Ko jo bolj natanko pogleda, se mu je zdelo, kot bi jo bil že nekje vidil; in bolj ko jo je gledal, bolj znana se mu je zdela. Kar naenkrat se mu zasveti v glavi in on hiti iz sobe. V duhu mu oživi podoba cveteče device in spomin na srečne čase. Ali kako se je spremenila! Po svoji sobi hodi gori in doli in premišlja minule čase. S svečo gre v sobo malega Riharda, ki je že terdno spal v mehkih blazinah. Valentin ni vedil, ali bi ga zbudil ali ne. Dolgo premišljava sem tēr tje, na zadnje ga pusti na miru in misli sam pri sebi: Le spi, dozdej nisi poznal svoje matere, toraj tudi ni treba, da bi jo vidil na smertni postelji. In Bog ve, če bi te poznala?“ (Dalje prih.)

O vodnem paru.

(Spisal J. Tušek.)

I.

Dragi bravec! stopi z menó, če utegnēš, v fabriko, ki je ravno pri redi. — Kolik šum in ropot, kakšno brenčanje koles in kolesic; koliko cviljenje pil in svedrov; koliko bobnenje težkih kladev! Pojdi in oglejva so po nevidljivem mojstru, ki verti brezštevilne valarje in kolesca pod stropom in z njih pomočjo naj različniše priprave in naprave na mizah. naj mnogoverstniše mašine, ki delajo, kakor da bi bile žive in katerim je človek izročil naj težji del opravil, ki so poprej njega potile. Ko ga iščeva čudnega mojstra, dobiva na zadnje majhino, čedno narejeno stvarico, ki se igraje v eno mer gori in doli premika in ki se ji ne vidi, da bi toliko premogla. Postojva malo pred to stvarjo — pred valjem parne mašine!

Da, čuditi se morava veliki moči te mašine, ki doprinaša tako različne dela tako lahko in tako gotovo, da se kar ne zmoti ne! Čuditi se morava, da se njena delavna moč tako lahko daje razdelovati, zmanjševati in povečevati. Ona tke naj tanjše tkanine, vzdiguje naj večje bremena in reže naj terje jeklo, kakor kruh; prede nitko, tanko kot pajčevina; vzdiguje iz vode velike barke, ki orjejo morje in ki plavajo po njem, kakor bi

bile lahke, kot snopovje. Ona kuje mačke in vlačí težke barke čez široke morja nasproti valovom in vetrovom do daljnih krajev. Parni voz pihaje leti v tek čez planjave, hribe in doline, in vlačí za sebo težke bremena blagá in ljudi. Vsaktera obertnija ima parni mašini kaj zahvaliti, vsakteri izdelki so se pomnožili neskončno, kar se je človek ž njo soznanil. Ona dela človeku življenje bolj prijetno in zložno, ona je podelila njegovi roci neskončno moč in dala duhu oblast čez snovo, ki jo človek odslej gospodari, in ona je skrajšala čas in daljave. —

Od začetka je delal človek vse le sam v potu svojega obraza; pozneje se je naučil, da je priganjal živali k delu, zdaj je pa preložil dokaj del na parne mašine, ki so bolj gotove, terdne in urne delavke, kakor živali, ki mu že služijo toliko in toliko tisuč let. Parna mašina dela v eno mer, ne pa, kakor mašine, ki jih goni veter ali voda, ki morajo velikokrat stati.

Duša parne mašine je pa nevidljivi vodni par, ki je napravil prekučije na svetu, kakoršnih nobena druga reč ne poprej. Ž njim se hočemo bolj na drobno pečati, ker gotovo je vreden, da se soznanimo do dobrega ž njim in ž njegovimi lastnostmi, ker on je kakor ideja narodnosti, stvar, ki hoče stari svet vzdigniti iz zastarelih tečajev. Da se hočemo tu pečati z vodnim parom, mislim, da ne bo od več, da si že dokaj let piha „lukamatija“ skoz slovenske doline in da se je naselila k nam že marsiktera parna mašina deželi v prid.

Beseda s opar ali par se rabi v navadnem življenju tudi v napačnem pomenu, ker imenuje se tudi tako vidljivi puh, ki se dviguje iz vrele vode, in par se imenujejo goste megle, ki jih spušča parni voz iz sebe; pa vse to ni več par, ampak je le zmes prav drobnih vodnih mehurčkov, v ktere se je par spremenil, in ki delajo megle in oblake, če jih je veliko skupej. Par je voda v zrakovi podobi, kar pa ta puh ni več. Vednost terja od para, da je popolnoma čist; se ve da ni vselej brez vsaktere barve, na priliko: jodov par je vijoličaste barve, bromov par je kervavoderdeč, žvepleni in selenov par je rumen i. t. d., da jo zraku podobem, da se razširja in razpenja na vse strani, dokler mu kaka reč tega ne brani, in da se z ohlajenjem in tiskanjem spet dá v prejšni stan — voda tedaj v vodo — spremeniti.

Tukaj in povsodi se tedaj vidi, da je med pojemi ali zapopadki, ki jih ljudje rabijo v navadnem življenji, in med pojemi, na ktere se vednost zida, ta velik razloček, da so nekteri navadni pojemi negotovi, da pomenijo včasih to, včasih uno; pojemi pa, ki jih rabi vednost, so gotovi, jasni in nespremenljivi, ki se rabijo vselej le v na tanko omenjenem pomenu; uni pa izvirajo iz sto in sto različnih, kalnih in tamnih misel, in tamnost in nedoslednost njih začetka se jih derži pri vsakteri rabi. „Pojemi pa, kakoršnih se vednost posluževati mora, se dajo rabiti s pomočjo definicij in axiomov za vsaktero delo našega uma, z unimi pa se zamore le zabresti v prazno besedovanje in v popolno zmešnjavo“. Iz tega sledi tedaj, da ima vednost v vsacem jeziku, v katerem se je kdaj kdo pečal ž njo, marsikaj svojih besedi in pomenov, ki niso znani priprostemu človeku. Vem, da je tudi marsikteri slovenski pisatelj, ki je skušal, kako bi kaj iz kake vednosti svojim ljudém povedal, da bi ne bilo napek ne na to ne

na uno stran, že pozabil časih na kmeta, ki bi mogel stati za vsako verstico in, kader bi bilo kaj tacega, upiti: Ne, to ni nič, kmet drugači pové!

Zato tudi mislim, da ni tak konj, če se rabi ta ali una beseda, ki imate obe kolikor toliko enak pomen; to da se pomen vzete besede mora vselej na drobno omejiti.

Pa obrnimo se po tem skoku na stran spet k našemu paru, kterege imenovana lastnost, da se da s tiskom in mrazom spremeniti v prejšni stan, je velike koristi. Ta lastnost velikokrat stori, da se zamoreta dva telesa izločiti, da se kaka tekočina očisti in koncentrira. Tako se napravi popolnoma čista voda, da se vódi vódni par v hladno posodo, v kateri se spet spremeni v vodo, in tako se loči od vode vinski cvet in vsaktero žganje, ker spremeni se ložej v par, kakor voda, ki ostane v posodi. Na to vižo se napravlja marsiktera kemijska snova, ki je zelo koristna.

Pri tem se pa mora razločiti sledeče:

Nektere reči se spremenijo v pare, če so tekoče, in narejeni pari se tudi potem, kedar se ohladijo, spremené spet v tekoče telo; nekerne ferdne telesa se pa kar spremené v pare, ne da bi poprej se bile spremenile v tekočine, in taki pari se tudi, kader se ohladijo, spremené spet kar v terdno telo, na priliko: jod, žveplo i. t. d.

Sploh imajo pari vse tiste lastnosti, kakor gazi, samo imenovana lastnost, da se pari spet dajo spremeniti v tekoče ali terdno telo, se je vzela za razloček. Pa pozneje se je dobilo, da se tudi skorej vsi dajo spremeniti v kapljive tekočine in nekaj tudi v terdne telesa. Samo kislica, vodenca in gnilca ni bilo mogoče doslej tako ohladiti in tako stisniti, da bi bili odpovedali se saj za en čas razpenljivemu stanu. Pa reči se vendar sme, da kakor so učeni že marsikteri gaz, od kterege se je poprej mislilo, da se ne dá nikakor v tekočino spremeniti, s tiščanjem in mrazom primorali, da je zapustil svoj navadni stan, da je ravno tako mogoče, da se bodo tudi ostali gazi dali tako zgostiti; samo da doslej ni bilo mogoče napraviti dovolj velicega mraza in tiska. Pripuščeno je tedaj, da se reče: Telesa, ki bi bil vedno le v razpenljivem stanu, ga ni. Tedaj se gazi in pari le v tem razločujejo, da je razpenljivi stan gazom bolj naraven, da niso le prisiljeni k razpenljivemu stanu, kar pri parih veljá. Zato je tudi pri gazih vselej treba večega mraza in tiska, kakor pri parih, da se spremené v tekočine, akoravno se nekteri precej radi dajejo spremeniti. V tem, kar smo povedali, je razloček med pari in gazi, ki pa ni prav na tanko vzeti, ker ne more se vselej gotovo reči: to je gaz in to je par. Saj v tem obziru jih je vsakterga verste gazov, na priliko: ogeljne kisline, ki se le težko dajo zgostiti v tekoče telesa, do parov železnih, ki se narejajo le pri prav veliki vročini in ki le pri prav veliki vročini obstati zamorejo. —

Ravno tako se sme reči, da se vse terdne in tekoče telesa dajo v pare spremeniti. Pari se zgostujejo, če se dovolj ogrejejo. Veliko reči se spremenja vedno v pare. Da se na priliko, ne le tekoča voda, ampak da se tudi led izparja — suši, vé vsak iz tega, da se perilo, če je zmerznjeno, tudi počasi posuši. Živo srebro se pri navadni gorkoti tudi izparja, namreč, dokler je gorkeje kakor — 6° R. Vlij kapljico vinskega

cveta na roko, koj občutiš, da hladi roko, ker se izparja in ji pri tem jemlje gorkote.

Take telesa, ki se izparjajo pri navadni gorkoti, se imenujeje izparljive telesa; po s tem ni rečeno, da bi se druge telesa tudi ne dale v pare spremeniti, če se dovolj razbelijo. Cink, žveplo, vinski cvet, voda i. t. d. se kaj lahko spremenijo v pare, če se grejejo; nekerne telesa pa kaj težko, pa na zadnje se vendar nobeno ustaviti ne more. (Dalje prihodnjíc.)

Človek toliko veljá, kar plača.

(Spisal J. Mencinger.)

II.

Davno so že otemnele vse okna po vasi. Po hišah je umolknilo govorjenje in ropot; vsem ljudem je spanec zatisnil trudne oči. Le psi so zalajali na dvorih, in zapeli so živinski zvonci, ko je nekdo, s težko krošnjo opteran, odperl škripajočo lesa, ki polje zapira pred vasjo in živino. Stopal je mož počasi in varno po produ, ki ga je nanesel hudournik v ravno prestani povodnji na pot, in šel je proti Rezini hiši v drugem koncu vasi, kjer je edina luč svetila v tamno oblačno noč.

Tam sedijo za mizo Reza, Krucman in župan v pogovoru, ki so ga že pozno v noč skoraj po sili vlekli naprej. Zaspala bi bila že moža, ako bi vina ne imela pred seboj; pa tudi vino ju ni ubranilo včasi vprašati, koliko je ura. Bilo je že čez deset, ko je dolgo pričakovani pohiševavec krošnjo v hišo prinesel.

„Kaj se ti je pa primerilo, da te moramo tako dolgo čakati?“ ga vpraša ženica, mu skoči nasproti, ter mu pomaga krošnjo sneti.

Matevž odgovori precej veselega obraza: „Dobra kupčija in druge reči, ki jih bom razložil o svojem času, so me zadrževale. Zdaj pa veliko govoriti ne vtegnem, ker sem lačen, žejen in truden. Ali ste mi prihranili kaj večerje, ljuba teta?“

Komaj je izgovoril te besede, je stal pred njim na snažnem okrožku okusen kos teležje pečenke; in ko Matevž prvi grizlje v usta vtakne, z začudenjem teto upraša, čigav god da je danes, da mu tako nenavadno strežejo. Na mesto odgovora mu teta nalije kozarec vina, in pokaže pomenljivo na moža, ki sta mu zdaj: Bog žegnaj! djala.

In ko je kozarec na dušek izpil, je izgovorila teta bolj slovesno: „Nocoj, Matevž, imamo važno opravilo. Jaz bom delala testament, in ta dva moža sta pričé.“

„Kaj pa vam pride na misel, ljuba teta? Ali mislite precej jutri umreti, da delate zadnje sporočilo? Saj ste še terdni in zdravi; in pred bi človek mislil, da se hočete možiti, kakor pa umirati.“

„Taka pohvala se je teti pred malo časom zdela prav prijetna, ali danes jo je zbodla v serce, da ni kaj vedla odgovoriti. Dolgo je pogledovale Matevža, ki je tako zlastno pečenko obiral; nekako milo se ji stori pri sercu. Nasprotno ljubezni ste se bojevala v njenih persih; zdaj je hotla moževa prositi, naj se domú vrneta, ker bo testament odložila; zdaj se je spomnila darjevih obljub in tistih besedi: da ona Matevžu ničesar ni dolžna. Pa premagovala je ljubezen tetina do Ma-

tevža, in že je Reza premišljevala, kako bi se možema izgovorila, ko reče oče Krucman malo nejevoljen: „Če mislimo kaj skleniti, začnimo se koj pomenkovati. Kaj bi čakali Matevža, da se navečerja; poslušaj že zdaj lahko, mi pa ne smemo časa tratiti in spanja kratiti, če je ravno jutri nedelja.“

„Pametna je ta, pristavi župan. Meni se tudi toži.“

Reza hitro s stola vstane, ide po drugi bokal vina, in med potjo reče sama pri sebi: Naj bo tedaj; saj moža sama hočeta, da govorim; jaz ne bom kriva. Ko bokal postavi na mizo, možema kozarce nalije, potolaži njuno nevoljo in zaspanost, in tako spregovori oběrnjena proti Matevžu: „Ker oče Krucman želijo, da bi precej v red spravili, kar smo namenili, bom razodela, kar mislim. Matevž, le dobro pazi na moje besede: Vedno si se skazal prav pametnega, zaslužil si vso mojo ljubezen, in vreden si tudi mojega premoženja. Tedaj ti hočem izročiti koj zdaj petnajststo goldinarjev; prepustila ti bom polovico hiše, da si s tem denarjem večo kupčijo osnuješ in odpreš štacuno v moji hiši, da ti ne bo treba hoditi v mrazu in hudem vremenu po daljnih vaséh po nevarnih potih. Ali si zadovoljen?“

„Res, teta, to je lep dar, in velika dobrota zame; ponudili ste mi, kar sem vas hotel ravno jutri prositi, Bog vas živi, ljuba teta! Terčimo na tetino zdravje.“

Terčili so možje in kozarce izpraznili, Reza pa nadaljuje: To premoženje ti pa izročim le s pogodbo, ktera je lahko spolniti sprevidnemu človeku. Ti si bil vedno tolikanj pameten, da smem upati, da boš spolnil pogodbo. Ako pa ne obljubiš po nji se ravnati, ne dobiš od mene nobenega pripomočka več.“

„Malokdaj ste me tako pohvalili“, odgovori Matevž, „mislim pa, da ostanem tak, kakoršen sem bil dozdaj.“

„Že prav“, nadaljuje teta: „Obljubi tedaj, ako hočeš sprejeti obljubljeno premoženje, da se ne boš nikdar in nikjer ženil, dokler bom jaz živeła.“

„Ljuba teta! kaj pa ste izgovorili?“ Matevž počasi izgovori in teto pogleda ves poparjen, „Tega ne morem obljubiti.“

„Premisli in voli: petnajst sto in štacuno v moji hiši; ali pa beračija in terpljenje z ženo med ptujci. Volitev ni težka pametnemu človeku.“

„Kaj bi premišljeval“, Matevž naglo odgovori, „kar sem premišljeval že tolikokrat na živih tergh, kakor na samotnih potih. S kakim veseljem sem stopal proti domu v poznih sabotnih nočéh, ko sem bil celi teden pri ptujih, ptujec med njimi; nihče bi mi ne bil iz serca postregel, nihče bratovsko pomagat, ako bi se mi kaj pripetilo, kar Bog obvaruj. V nikogar nisem smel zapupati, ker nikomur nisem vidil v serce; šel sem pa proti domu, kjer me vi čakate; veselo sem žvižgal, in stopinje mi je pospeševala vesela misel: tukaj me čaka večerja, kakor sem jo sam izbral, tukaj mi je postлана lastna postelja, teta me preskerbivajo, varujejo mi stanovanje in blago. Vanje zaupam, kedar mi svetujejo in kedar me tolažijo, me tudi potolažijo, ker poznajo moje serce. Samo pri njih sém domá, drugod sem ptujec po celem svetu. Pa polastilo se me je tudi žalostno premišljevanje. Kaj bom počel pa takrat, kedar bodo teta oslabei in postarali se? in kdo bo za naju skerbel, ako bi se jim pripetila hanagloma nepričakovana nesreča! Ali bi ptuja dekla, ki služi edino za denar, bila do-

stojna pomočnica? Nikoli ne. Dobiti bom moral nevesto, ki mi bo vdana v serčni ljubezni, ki bo hotla z mano deliti skerbi in delo, veselje in terpljenje; ki bo iz ljubezni do moža tudi vam vse dobro storiti želela, vam stregla in vas kakor mater spoštovala. Iskal sem dolgo in dobil sem dekleta, ktero spoštujem čez vse; ona in nobena druga mi more biti prava pomočnica. Razodel sem ji že svoje želje, obljubila mi je roko v zakon, da le vi dovolite. Ako bi jo vidili, kako je umna, kako je pametna, mlada in berhka je, in tudi revna ni; ako bi vidili, kako je nalašč zame ustvarjena, dovolili bi mi, da jo vzamem, in ne bili bi tako neusmiljeni. Zdaj mi pa hočete vse upanje in srečo celega življenja razdreti. Kaj čem samec početi? Čemú se bom trudil in delal, ker nihče ne bo vžival mojega truda; nihče se z menó veselil, ker bom sam? Življenje mi bo na pol življenje, gnjusilo se mi bo nakopičenega premoženja, ker nikomur ne bo koristilo. Bolj ko mislim, terša se mi zdi vaša pogodba. Ne morem se ji podvreči. Odjenjajte teta, ali pa popustim vašo hišo in premoženje, ki mi ga ponujate.“

Teta ga pa zaverne: „Matevž ti si kratkih misel, kakor so sploh ljudje tvoje starosti. Oženili bi se radi, kakor hitro se morete; komaj ste pa nekoliko občutili jarem zakonski, se kesate noč in dan, tožite svoje žene, in druge svarite pred zakonom; sami sebi pa življenja več ne morete zboljšati. Jaz sem stareja od tebe, skusila sem zakon, in nisem neusmiljena, ako te s to pogodbo obvarujem nesrečnega zakona.“

Dalj bi bila teta govorila in Matevža svarila, ker zdelo se ji je, da se ne bo dal pregovoriti; njeno svarjenje in prigovarjanje bi jo pa pri ljudeh veliko bolj očistilo: ko ji Matevž seže v besedo, rekoč: „Zakaj ste se pa vi omožili?“

Teta je bila kaj hitro pripravljena odgovoriti: „Omožila sem se bila, in dobro sem storila, akoravno sem celo starega moža vzela. Ako bi se ne bila omožila, bi ti še vedno derva sekal in žuljave roke nosil. In toliko koristen je bil moj zakon, da imaš lahko štacuno in premoženja, da lahko in brez velicega truda živiš, ako se ne ženiš. Dokler si zdrav in terden, si iz štacune denar nabiraš, jaz ti bom pa stregla, kakor mati, in bolje kakor vsaka žena. Po moji smerti boš pa imel toliko premoženja, da boš mogel brez skerbi in terpljenja v nar boljši življavi starost prebiti do mirne smerti, in zakon ti še v mislih ne bo. Ako se pa oženiš, si naložiš tudi skerb za vse žive dni, in še mirno umirati te ne bodo pustile skerbi za prihodnjo srečo otrok.“

Oče župan se na to oglasi: „Res je presneto neumno, če se človek oženi. Pet otrok imam, vsi se trudijo in potijo od zore do mraka, vendar se mi zdi, da gre kmetija rakovo pot. Kaj imam pa tudi skerbi in težav! Pervega sina so mi v vojake vzeli, in zdaj je drugi na versti, in noč in dan premišlujem, kako bi ga rešil. Svetujem ti, Matevž, iz lastne skušnje: Stori, kakor teta želijo, in dobro se ti bo godilo.“

Krucman ni mogel dalj molčati: „Ne morem poterditi, je djal županu, skozi in skozi vaših besedi. Nektirim se ve da ne kaže, da bi se ženili; sploh je pa zakonski stan vsaj po mojih mislih boljši od samskega. Pri meni lahko vidite, koliko sem zboljšal svojo hišo, kar sem oženjen. Kako ženó imam pa tudi, kako zna vse v prid obračati: take ne dobite v celi soseski; in

otroci — pozna se jim, da so moji. Kar jih doma ne dela, si drugod zlahkoma služijo dober kruh. Kar me je pred koštalo, da sem jih dal nekoliko v šolo, mi je že vse povrnjeno. Saj ste morebiti brali, oče župan, pismo, ki mi ga je Juri poslal iz Hrovaškega, in s pismom je poslal tudi vederček lastnega vina. Juri — ta je prav po meni. In Lenka, kako berhka in pametna dekle je bila; že tri leta se ni nobena tako dobro omožila kakor ona, kako dobrega moža ima pa tudi! Jaz sem v zakonu prav srečen, in srečni so tudi mnogi drugi. Veste se pa spomniti, oče župan, kako nejevoljni so bili moji ranjki, da sem si izbral to ženo, s katero sem zdaj tako srečen. Ne bili bi je pustili v hišo, in tudi kmetije bi mi ne bili izročili, ako bi ne bila ravno sila zavoljo vojaščine. Ako je človek pаметen, kakor sva jaz in Matevž, in tudi vi, oče župan, nikoli ne dobi nerodne žene; saj vé, katero si izbira, ker izbira si jo po pameti. Naj ti tedaj kaj svetovam, Reza, po svoji pameti; mojega svetú še nihče ni zaverigel: Nar boljše storiš, ako daš Matevžu, kakor si obljubila, petnajst sto in štacuno; v njegovo ženitev se pa kar ne mešaj ne. Naj Matevž nevesto pripelje, kedar hoče, jaz sem porok, da si bo dobro izbral; ti boš ž njo veselje imela, in kedar boš stara, boš imela vsaj kaj pestovati.“

Reza pa soseda takole zaverne: „Ne vem, zakaj še stari mladini potuho dajete. Kar je zate prav, ni za Matevža. Nikar ne tudi ti ne draži. Matevžu pa povem, da ne dobi krajcarja več, če se oženi.“

Sosed Krucman je imel nekaj na jeziku, pa prehitil ga Matevž rekoč: „Ljuba teta, ako se ne daste omečiti, naj bo; ako vi nočete jenjati, jaz ne morem. Lahko bi vam obljubil, kar bi spolniti ne mislil, pa tega me niso učili rajnki oče. Zahvalim vam za prvo in zadnjo dobroto, ki sem jo vžival iz vaših rok. Če me pa od zdaj več nočete podpirati, pojdem iz hiše, ki mi je bila drugi dom. Kar imam denarja pri vas shranjenega, mi bote izročili, potem pa vzamem slovo od vas. Dobro ime in pridne roke mi bodo skusile drugod najti dom, ki morebiti ne bo toliko prijeten, kakor ta; pa gospodar bom ondi, in mogel se bom vsaj ženiti, kedar mi bo prav.“

„Le termast in svojeglaven bodi, moj ljubi striček! Bova vidila, kdo pred odjenja in spozna svojo slepoto. Pojdi pa, kamor hočeš: pa lepazi, da pota nazaj ne zgrešiš, kedar se ti bo jela vtepati tvoja prevzetnost.“

„Teta, jaz nisem ne termast ne prevzetan; mislim in govorim, kakor mi je Bog pamet ustvaril. Rad bi govoril drugači in vam ustregel, pa ne morem.“

Na to pravi sosed Krucman: „Tudi jaz vam pravim, da Matevž ni termast, on je pаметen, in poterdim njegove besede. Ako te huda teta več noče pri sebi imeti, pa k nam pridi, raji nocoj kakor jutri. Ravno zate bo soba in postelj, katero je Juri imel, preden je šel na Hrovaško. Teta bo pa že enkrat spoznala svojo krivico.“

Teta je jezna šla v drugo izbo, župan nezadovoljen s Krucmanovimi besedami je hotel nekaj govoriti, pa Krucman ga je pomiril s kozarcem vina. Matevž je bil pa rudeč po vsem obrazu. Molčé je zrel pred sebe, le od časa do časa je Krucmana pogledal hvaležnih oči. Teta je prinesla v tem tri sto goldinarjev iz izbe, malo krotko jih je položila pred Matevža, rekoč: Na denarje, kakor si mi jih bil izročil; varuj jih

od zdaj sam, kakor veš in znaš. Do zdaj sem ti bila mati, od zdaj naj te pa prevzetnost in terma vodi, koder hoče; jaz te bom pa pozabila.“

Matevž spravi denar, zadene krošnjo s pomočjo Krucmanovo, in možejo sô stopili čez prag. Reza jim je svetila. Serce ji je močno bilo; pa ni vedla, ali od veselja, da je zmagala dacarjeva zvijača, ali od žalosti, da je odgnala svojega strička o polnoči iz hiše, ktera se mu je toliko priljubila. Na pragu ji je Matevž roko podal in rekel k slovesu: „Ako me tudi vi pozabite, jaz vas ne morem. Spominjal se bom vaših dobrot. Pa tudi vi se bote mene spominjali. Spoznali bote, da nisem jaz delal krivice in zdražbe med nama...“ Več še je hotel govoriti, in solze so mu stopile v oči, pa Krucman ga prime pod pazho in odtegne od tete. „Kaj se boš prepiral s termasto teto, je djal; preden teden mine, te bo prosila, da prideš nazaj; saj dobro poznam svojo sosedo. Matevž vesel bodi! Pamet in pogum veljá. Človek mora prestatí tudi nadloge, da se mu moštvo okrepča. Povsod nimamo bogatih tet in tolstih pečenk, pa povsod so pošteni ljudjé, ki čislajo umnega čverstega moža.“ (Dalje prihodnjíč.)

Večerne misli.

(Spisal A. K. Cestnikov.)

I.

Rojijo mi misli po glavi; ena preganja drugo, dokler se ne ustavijo ter mirno premišlujejo stvar, ktera se tiče dotične stvari. Slovenski domorodec obrača svojo pozornost najraje na blagor svojega naroda, na slavo domovine in povzdigo narodnega zavestja. Večkrat ga serce zaboli, kedar pregleda mirnim očesom tužne pretekle čase; veseleje mu tolče, kedar se ozrè na sedajno živahno gibanje, kedar vidi, da raste število tistih od dne do dne, katerim je mar za napredek domačega slovstva in za narodno omiko; še bolj se mu širi, kedar pogleda v prihodnost, nad katero se sicer še vlačijo temni oblaki, ktere pa žuga vsak čas razperšiti južna sapa, da bo moglo jasno sonce dobrotljive svoje žarke sipati tudi po našem pustem polju.

Posijalo nam je sonce že tedaj pa tedaj, nadali smo se že večkrat obilne žetve, pa so prišli viharji, ter vničili sladke nade demoljubnega serca. Storilo se je mnogo, kar nam je pervikrat zasvetila luč po očetu Vodniku do današnjega dne. Rodil se je Prešern, Verstovec, Koseski, oživile so se „Novice“ in ž njimi je napačila nova doba našega slovstva. Leto 1848 nam je darovalo dosti pisateljev, katerih je pa le majhna peščica verna ostala domovini in se hrabro potegovala za omiko svojega naroda. Bog jih poživi, ki so izvoljeni med poklicanimi! Ján Kollar peva:

U vseh nových narodů i dávných
Chválu měli vážni předkové,
I my vlastenci a bratové
Slavme slavně slávu Slavov slavných.

In tako mi vere, bodo jih slavili naši potomci, kakor smo slavili in še slavimo našega Vodnika.

Ne dá se tajiti, da nam Slovencom huda poje že od nekdanj. Prikovani smo, rekel bi, kakor jetnik na galeji. Naši sovražniki so nas preganjali od nemila do

nedraga v podobi Alecte, Megere in Tisiphone. Ali „omnium versatur urna“, je rekel Horac, in rado se spolnuje, kar so govorili starci. Godilo se nam je in še se nam godi, kakor po pravlicah starega basnoslovja Tantalua, ki je glad in žejo terpel v tartaru, med tim ko je tičal do vrata v vodi in ga je obdajalo žlahno sadje. Ko je hotel piti, se mu je umaknila voda, ko je segel po sadju, so se mu odmaknile veje. Tudi mi imamo cesarske povelja v rokah, pa ne moremo in ne smemo uživati njih ploda.

Pa upajmo in prosimo!

Svitli cesar, ki je vsim svojim narodom dober in skerben oča, ne more zavreči naroda slovenskega, ki mu je vsigdar bil najzvestejši.

Herodot pravi: ko bi vsi ljudje znosili svoje nadloge na eno mesto, da bi menjali eden z drugim, bi gotovo vsak, pregledavši nadloge svojega bližnjega, rad zopet ono nazaj domú odnesel, kar je prinesel.“ Mi pa vemo: „ko bi vsi narodi široke Avstrije znosili svoje nadloge na eno mesto, da bi menjali eden z drugim, bi gotovo Slovenci zgrabili nadloge kterega si bodi naroda, svoje pa pustili.“

Jerica.

(Kranjska narodna; zapisal Fr. Štrukel.)

Jer'ca ima hudo mačoho,
 Hudo, da se smili Bogu;
 Pa s pepelom kruhek peče,
 In ga s peskom osoli,
 Pa še tistega obilo ni.
 „Jerca, ženi volka past
 Na zeleno gmajnico,
 Na trošeno travnico.“
 To mi Jerca govori:
 „Mežnar, mežnar zvoni dan,
 Petelinčki naj pojó,
 Da še mene strah ne bó.“
 Mačoha jo prime zdaj,
 Prime za 'rmene lasé:
 „Kaj ti dekle garjevo,
 Boš še meni odgovarjalo!“
 Le pomeđe ž njo po hiši,
 In po veži, po smetiši.
 Jerca gnala volka past
 Na zeleno gmajnico,
 Na trošeno travnico,
 Pa prosila je Bogá,
 Da bi prišla volka dva,
 Da bi snedla vola obá.
 Prišla koj sta volka dva,
 Snedla vola sta obá.
 Jerca šla na žegnan britof,
 Sem in tje je tekala.
 Tako Jerca govorila:
 „Da bi se odperla zemlja,
 Črna zemlja, materni grob!
 Še odperla črna zemlja,
 Črna zemlja, materni grob,
 To mi mati govori:
 „Jerca gladi mi lasé.“
 To mi Jerca govori:
 „Mati, mati, vaša glavca,
 Vaša glavca čuden duh,
 Že po sedem let je v zemlji.“
 To mi mati govori:
 „Jerca, kak' se ti godi?“ —
 „Meni slabo se godi,
 Imam hudo mačoho,
 Hudo, da se smil' Bogú;
 Pa s pepelom kruhek peče,

Pa ga s peskom osoli,
 Pa še tistega obilo ni.
 Je še rekla mati ji:
 „Pojd' po hladne vode ti.“
 Pa se zemlja je zaperla,
 Se zaperla vekomaj.
 Jerca pa prinesla vode,
 Sem ter tje hodila je,
 In tako govorila je:
 Odpri odpri, grob se ti,
 Grob se černi ti odpri!
 Pa se strila meglica,
 Megla polna angeljev,
 Nesla Jerco je v nebó,
 Se zaperlo je za njo.

Narodne zagonetke.

(Nabral v Varaždinski okolici in v bližnji Štajerski M. Kračmanov.)

Kaj je to? gače kakti guska, a guska je ni; ima perje i kljun, kakti guska, a guska je ni. — Gusak.

Kaj je to? vu gori se seče, dimo se dovleče, lepo popeva a kljuna nema; ili vu šumi se seče, dimo se vleče, med konji se mele a lepše popeva, kak nijeden školnik. — Gusle.

Kaj ide na tavan po trih uglih? — Hajdina.

Kaj je to? s tremi dogami nabito, no zavečeno lepo belo melo drži. — Hajdina.

Gde se kolači samo na jedni strani pečeju? — Gde hiže na drugi strani nega.

Kaj je to? deset junakov vleče meh na prdežev breg. — Gda si hlače obúvle.

Vsem pokaže, sám pojé? kaj je to? — Hostija; nju mešnik vsem pokaže, a sam ju pojé.

Kaj je v cirkvi naj bolje vroče? — Hostija, kajti jo drugi ne sme prijeti, kak mešnik.

Kaj je to? jeden otec ima vnogo vnogo sinov a vsem kapice zmore, samo sebi ne. — To je hrast z žirom ili želudi.

Što je železožderec? — Hrdja.

Kaj je med bregom i dolinom? — Slovo „i“.

Imam takvu svinju, da ide kroz plot a niš se ne pozna, kaj je to? — Iгла.

Pet bratov hižu praviju a ne misliju v nji stanovati, kaj je to? — Igle za štrikanje,

Kaj tvojeja drugi ljudi nucaju? — Imé.

Što nema imena? — Imé.

Kaj je to? dve glave, dve ruke, šest nog a samo deset prstov: — Jahač.

Kaj se nemre vu loncu soliti? — Jaje.

Kaj na najže dojde a doli nemre? — Jaje.

Kaj hodi čez stenu soli prosit? — Jaje.

Pri nas imamo tak sod, ki je dvoje vince not; kaj je to? — Jaje; vu jajetu je belánjek in žučánjek.

Kaj je to? hitim gori, je belo, a kad doli opadne, je žuto. — Jaje.

Kaj je to? ako odozemem, bude više, ako dodam, bude menje. — Jama.

Vu suši je a navek je mokro, kaj je to? — Jezik.

A kak je to, da ne daju vu Varaždinu na pjacu britve brusiti? — Im se na kamenu brusiju.

Besednik.

* Slovanska žurnalistika se od mesca do mesca lepše razcveta. Sopot je napovedanih nekoliko novih časopisov, ki bodo v kratkem jeli izhajati. Pred vsim drugim naznamo našim čitateljem nove politične novine v česko-slovenskem narečju, ki začnejo pod naslovom „Pešt-budinské vedomosti“ 19. t. m. v Budimu, dvakrat v tednu, na veliki poli na svitlo prihajati. Vrednik jim bo g. J. Francisci; veljajo za pol leta 5 gld. 10 kr. a. v. Želim jim prav dober uspeh in obilo podpornikov po vseh straneh slovanskega sveta, da se bodo krepko mogle poganjati za duševni in materialni blagor naših slovenskih bratov na Ogerskem. Obljubljen je ogerskim Slovencom še drug političen časnik „Priateľ ľudu“; Bog daj, da postane v resnici prijatelj slovenskega ljudstva. — Prihodnjega mesca začne v českem narečju petero novih časnikov izhajati: eden za pravništvo, ki ga bo v mesečnih zvezkih izdajal sloveči knez Dr. Rud. Turn-Taxis; eden za ženski spol pod naslovom „Lada“, eden cerkven list za potrebe evangeliškega ljudstva „Hlasy ze Siona“ od V. Šuberta; dva pa podučno-zabavnega obsega, namreč „Orlice“ v kraljevem Gradcu in pa „Besednik“ v Tropavi. — Tudi nas Slovence navdaja sladko upanje, da ne bomo več dolgo ostali brez samostojnega političnega časopisa, ki ga je nam jako potreba. Ni dvomiti, da nas „narodna čitavnica“ v Terstu v kratkem razveseli s svojim „Jugoslovenom“, ki bo neki trikrat v tednu izhajal. — Ob enem pa še enkrat obračamo pozornost vseh rodoljubov na novi slovanski časnik v nemškem jeziku „Ost und West“, ki začne ravno dans na Dunaju izhajati. Naj bi izpodrinil po naših straneh tiste židovske časnike, ki vedno naš narod topijo in obrekujejo.

* Pred nedavnim ste zagledale beli dán dve imenitni knjigi v nemškem jeziku, ki ju živo priporočamo tudi Slovencom. Perva je „Fest-Kalender aus Böhmen“, ki jo je spisal g. O. Žl. Reinsberg-Düringsfeld, po svojem „Calendrier belge“ in družih delih med učenim svetom slavno znan. Ta za slovansko narodno življenje preimnitni koledar obsega za vsak dan celega leta imena tistih svetnikov in svetnic, ki jih posebno Čehi časté, začetek in pomen vseh cerkvenih in narodnih praznikov, običaje in obrede, pa tudi narodne pesme, pregovore in vremenske izreke, ki se vežejo s tem ali unim praznikom, in mnogotere druge reči. Celo delo pride v 4 zvezkih na svitlo; prvi obsega perve tri mesce v letu (str. 1—142), ostali mu bodo kmalo sledili. Vsak vezek veljá le 84 kr., dobiva se pa po Koberjevi knjigarnici na Dunaju in v Pragi. Gotovo najde to preimnitno delo tudi med nami veliko prijateljev. — Druga knjiga, na katero želimo pozornost Slovencev obrniti, je prišla v Zagrebu na svitlo pod naslovom: Das politisch-diplomatische Verhältniss des Königreiches Kroatien zu der ungarischen St. Stefans Krone von Eugen Kvaternik (str. 198, cena 1 gld. 20 kr.). Ta prevažna knjiga, ki je pred nedavnim še le prišla na dan, je že popolnoma razprodana, kar jasno pričuje o njeni izverstnosti. Ravno se napravlja drugi natis.

* Nekoliko zanimivih del v českem narečju pride v kratkem na svitlo. Učeni g. prof. Šembera izdá prevažno delo „O Slovanech západních v pravěku“, dalje „Mistopis města Olomuce“, Překlad zakona občanského in pa „česko mapo moravske zemlje s sosednimi deželami“. V nekoliko tednih se prikaže tudi česki zabavnik „Dunaj“, ki mu bo zaljšala lice podobščina prof. Šembera.

Slovanska žurnalistika v Avstriji.

13. Hlas z Litomišle. V Litomišlu, vrednik J. Kučera, izhaja vsak teden in velja za pol leta 2 gld. 30 kr. Prav zanimiv in koristen časopis za gospodarje in obrtnike.

14. Jičinsky obzor. V Jičinu, vrednik F. Kastranek, izhaja 3 krat v mescu in velja za pol leta 1 gld. 68 kr. Prinaša prav zanimive podučne in lepoznavske reči.

15. Sokol. V Ščaynici, vrednik P. Dobšínsky, izhaja 3 krat v mescu in veljá za pol leta 1 gld. 50 kr. Ta časopis v česko-slovenskem narečju prinaša jako zanimive zabavne in podučne sestavke.

16. Časopis musea kralovství českého. V Pragi, XXXI. tečaj, vrednik V. Nebesky. Vsako leto štirje zvezki. Prinaša mnogoverstne znanstvene sestavke.

17. Živa. V Pragi, IX. tečaj, vrednika Dr. Purkyně in J. Krejčí. Štiri zvezki v letu in velja za celo leto 3 gld. Preizversten natoroznansk list.

18. Blahovést. V Pragi, vrednik V. Štulc, IX. tečaj. Izhaja 3 krat v mescu in veljá za pol leta 1 gld. 55 kr. Izversten cerkven list.

19. Časopis katolického duhovenstva. V Pragi, vrednik K. Vinařický. 8 zvezkov v letu in velja za pol leta 2 gld.

20. Hlas. Lep cerkven časopis. V Berni XIII. tečaj, vrednik K. Šmidek. Izhaja 3 krat v mescu in veljá pol leta 1 gld. 50 kr.

21. Cyrill a Method. Katolške Novine za cerkev in dom s prelepo šolsko prilogo „Priateľ školy a literatury“. V Budimu, XII. tečaj, vrednik A. Radlinsky. Izhaja vsak teden in velja za pol leta s šolsko prilogo vred 3 gld. 70 kr.

22. Škola a život. V Pragi, vrednik J. Rezač. 10 zvezkov v letu in velja s prilogo „štepnice“ vred za pol leta 1 gld. 50 kr. Izversten list za česke učitelje.

23. Slovensky národní učitel. V Banski Bistrici, vrednik J. Slota, izhaja 3 krat v mescu in veljá za pol leta 1 gld. 20 kr. Ostali česki listi so: 24. Posel z Prahy. V Pragi, vrednik Bělak; — 25. Pomatky archeologické a mistopisne. V Pragi vrednik K. Vl. Zap; 26. Hospodarské Noviny. V Pragi, vrednik Dr. Kodym.; — 27. Dalibor, godben časnik, vrednik Meliš; — 28. Školnik, šolski list in 29. Evangelické cerkvene Noviny. Pa kmalo se število českih časnikov spet razmnoži.

Polska literatura šteje v Avstrii letos 15 časopisov, v Krakovi čvetero: „Čas“, velik političen časnik s prilogo „Tygodnik rolnicko-premislový“, „Ognisko“ in „Nevesta“ za ženski spol; v Lvovu devetero: „Gazeta Lvovska“, „Přehled povšechní“, „Glas“, „Zvonek“, „Kolko rodzine“, „Denik literacký“, „Priaciel domovy“, „Czitelnia dla dziocy“ in „Homeopat“, na Dunaju „Postop“ in v Tešinu „Gwiazdka“. — V rusinskem narečju pa izhaja v Lvovu politični časopis „Slovo“ 3 krat v tednu. Vreduje ga B. Delicki, cena mu mu je pa za pol leta 4 gld.

Naznanilo. Da ustrezemo večini naših naročnikov, ki želé, da bi jim „Glasnik“ več berila naenkrat prinašal, bo naš list vprilodnje 2 krat v mescu (1. in 15) po poli izhajal, „Marijo Stuartovo“ pa včas, kolikor nam bo mogoče, še po verhu prinašal.